

El nou model d'ajut al llibre és a punt

La Institució de les Lletres Catalanes ha obert el seu consell assessor a personalitats involucrades en el sector editorial perquè debatin noves propostes de suport al llibre. La Conselleria de Joan Maria Pujals prepara així un nou model d'ajut al sector.

Miquel Alzueta, editor de Columna. És partidari del suport genèric al llibre sempre que l'administració dediqui una partida més important al consum del llibre.

La diada de Sant Jordi és el dia en què es venen més llibres de l'any però els números deixen molt a desitjar si analitzem el lloc que ocupa el llibre català en el conjunt del mercat. Segons un estudi de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, la presència del llibre català a les llibreries és del 23% davant del 77% del castellà. Quant al volum de vendes, gairebé la meitat dels llibrers creu que aquest creix poc o bé que s'ha estancat.

Quins són els pilars fonamentals d'autèntica política cultural referida a la indústria editorial? A principis d'any el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya va presentar una exposició per mostrar un balanç de l'ajut al llibre durant el període 1982-1996 i el paper que ha representat l'anomenat "suport genèric" en el sector editorial català: en

els darrers quinze anys, més d'un 23% dels llibres publicats en català han rebut aquest tipus d'ajut.

En aquest marc, la setmana passada es va reunir el consell assessor de la Institució de les Lletres Catala-

nes per enllestir el document sobre el qual se sustentarà la nova política d'ajut al llibre. I encara hi ha un altre factor que ens augura el principi d'un nou model de suport a l'escriptor: aquest mes de maig Ignasi Riera posa punt final a la campanya de l'"Escriptor del mes", iniciativa destinada a promoure la literatura catalana mit-

Romà Cuyàs ha llançat algunes propostes noves com el suport directe a l'autor o les ajudes a escriptors joves.

neral que ve del camp editorial, Romà Cuyàs, i de l'altra, els escriptors Isabel-Clara Simó i Vicenç Llorca, responsables de l'Àrea del Llibre i de la Secretaria de Relacions Culturals respectivament. La Institució de les Lletres Catalanes (ILC) la gestió de la qual dirigeix Magdalena Oliver —també procedent del món editorial— ha quedat fusionada amb l'Àrea del Llibre del Departament i ha obert per primera vegada el seu consell assessor, òrgan consultiu de la Institució, a diverses personalitats involucrades en el sector perquè facin una reflexió, debatin i elaborin un seguit de propostes sobre les demandes dels diversos àmbits del món de la creació literària i del llibre.

Debat obert. Tot aquest moviment, que en bona part ha impulsat la Conselleria, ha aixecat força expectatives en el sector. Però al capdavant no podem oblidar que es tracta de literatura i de cultura, per això Isabel-Clara Simó reconeix que no té "la bareta màgica perquè, afortunadament, la cultura no té fórmules" i això fa encara més necessari el debat. Un debat que, en paraules de l'escriptora d'Alcoi, "respon a la voluntat del Departament de Cultura d'obrir portes i finestres i que ha de ser protagonitzat per totes aquelles persones de la societat civil que tinguin alguna cosa a dir". Per aquest motiu s'han creat les cinc comissions de treball, coordinades per Isabel-Clara Simó, que fan referència a la creació,

jançant la presència física dels seus autors a diversos centres d'ensenyament i entitats d'arreu dels Països Catalans. Així, abans de l'estiu, es presentara les conclusions a la junta de govern de la Institució i al setembre es posarà en marxa la reforma.

Per acabar de dibuixar aquest panorama i, juntament amb la nova etapa que s'ha encetat amb l'arribada del conseller Joan Maria Pujals al capdavant de Cultura, cal subratllar la incorporació de tres personalitats del món de les lletres a la Conselleria. D'una banda la figura d'un director ge-





producció, comercialització, promoció i consum, en definitiva tota la cadena que va des de qui escriu fins al lector.

Noms com José Agustín Goytisolo, Guillem-Jordi Graell, Eduardo Mendoza, Ignasi Riera o Jaume Fuster són algunes de les 27 personalitats que van celebrar una primera reunió per debatre sobre la creació literària. En promoció, Jaume Vallcorba, Sam Abrams, Carles-Jordi Guardiola, Baltasar Porcel o Oriol Castanys van reflexionar sobre els factors que intervenen en aquest esglaó de la cadena de la indústria editorial. Altres noms com Miquel Alzueta, Isabel Martí, Lluís Jou, Vicent Partal, Julià Guillamon o Vicenç Villatoro formen part de les comissions de producció, consum i comercialització.

A partir d'aquestes primeres reunions i de les principals idees i preocupacions que n'han sorgit, s'han creat unes subcomissions amb l'objectiu de fer viables les propostes exposades.

A primers d'any el director general de Promoció Cultural, Romà Cuyàs, va llançar com a novetat el propòsit d'introduir noves mesures per afavorir la producció del llibre català i promoure'n el consum. Una d'aquestes mesures és el suport directe a l'autor, que cobraria de la Generalitat una quantitat igual a la xifra de contracte amb el seu editor. Impulsar la projecció internacional dels escriptors i ajudar els autors joves amb la publicació del primer llibre són altres mesures que en el cas que fossin aprovades es posarien en marxa aquest mateix any. A aquestes tres noves línies de treball s'hi afegirien les que aportessin les comissions de treball. Si bé és cert que de propostes n'han sortit diverses, el plat fort de la polèmica ha estat, d'una banda, la campanya de l'"Escriptor del mes", promoguda per la Institució de les Lletres Catalanes des de l'any 1989, i de l'altra, el suport genèric, l'ajut bàsic a la producció editorial en català des de 1982.

Pel que fa a la primera qüestió, Isabel-Clara Simó es mostra sor-

presa de la resposta que ha obtingut. "Estàvem disposats a eliminar la campanya si això era el que el sector volia però ara, al contrari, estem disposats a millorar-la. La immensa majoria dels membres d'aquestes reunions creu que la fórmula s'ha desgastat, però que és vàlida". Magdalena Oliver anuncia la intenció de reconduir-la perquè sigui més comercial i potser "no haver de fer un escriptor cada mes sinó tres alhora o un cada any". Una altra manera de millorar la campanya consistiria a "fer-la coincidir amb la sortida d'un llibre al carrer, pactant amb les llibreries i amb les editorials". Sigui com sigui la campanya de promoció dels escriptors continuarà, però "ja no es dirà l'Escriptor del mes". I no se'n farà una cada mes sinó deu o dotze cada any.

Suport genèric. Pel que fa al suport genèric, el debat és un xic

ARXIU / RICARD CUGAT



més complex i exigeix una anàlisi més acurada del sector en tots els seus vessants. Es tracta d'un ajut mitjançant el qual el Departament de Cultura adquireix, amb un 50% de descompte, entre 150 i 300 exemplars de cada títol publicat en català, en una escala inversament proporcional al preu de venda, que no pot superar les 5.000 pessetes. Els tiratges han d'oscil·lar entre els 1.100 i els 3.500 exemplars i l'obra ha de tenir una extensió mínima determinada. Ha de ser una primera edició o una reedició d'un llibre publicat

ARXIU / CARMÉ PUÉRTOLAS



fa més de vint anys. En els casos de la traducció, la versió catalana ha de ser anterior o simultània a la castellana. Se n'exclouen els llibres d'ensenyament, les obres de bibliòfil i els butlletins. L'objectiu principal de l'adquisició dels exemplars és nodrir el fons de les biblioteques públiques.

En opinió del director de Columna, Miquel Alzueta, "probablement aquesta és la fórmula més viable de les que existeix tot i que de genèric en té ben poca cosa vistes les limitacions del procediment". L'arrel del problema sembla que és la partida pressupostària que s'hi dedica, que, enguany, se situa al voltant dels 200 milions de pessetes. "Des de qualsevol perspectiva és una xifra ridícula si entenem que el sector de llibre és, des d'un punt de vista polític, molt estratègic perquè treballa amb la llengua impresa, amb el prestigi d'una llengua i per tant amb el prestigi de la cultura d'un país", afirma Alzueta. Però al costat d'aquesta manca de recursos que s'hi destinen sorgeix la contradicció. "El suport genèric representa entre un 5% i un 7% de la facturació d'una empresa editorial, els beneficis

Dalt, Jaume Vallcorba, editor de Quaderns Crema, és partidari d'eliminar el suport genèric al llibre. A l'esquerra, Isabel-Clara Simó, responsable de l'Àrea del Llibre de la Generalitat de Catalunya i coordinadora de les cinc comissions de treball creades per estudiar les reformes en l'ajut al llibre.

El suport genèric, en xifres

La direcció general de Promoció Cultural del Departament de Cultura és l'òrgan que gestiona els ajuts al llibre. EL 1996 va administrar un pressupost de 5.814.292.588 pessetes, pressupost que l'any 1997 s'ha incrementat en un 11,9%. D'aquest total, l'any 1996 en va destinar 1.064 milions a la promoció de llibres i publicacions culturals. Des del 1982 fins el 1996 el suport genèric ha costat a l'administració 1.873 milions de pessetes destinats a adquirir 14.167 títols dels més de 60.000 editats. El 1995 es van editar 5.793 llibres en català, 997 dels quals van rebre l'anomenat suport genèric, un 17,21% del total. El mateix any, 104 llibres van rebre subvencions per edicions d'especial interès cultural, llibres de text universitaris i traduccions, tot plegat per un import de 37.816 milions de pessetes.

Dels 1.022 llibres que van rebre suport genèric el 1996, 130 van ser publicats per Columna. Publicacions de l'Abadia de Montserrat (74 títols), Edicions 62 (69), La Galera (62), La Magrana (53), Proa (47), Cruïlla (34) Destino (27) i Empúries (26), són les principals editorials que van rebre aquest ajut. Entre els 16 llibres de Quaderns Crema hi ha el *Cor de crema* de Dorothy Parker, *La prosa literària* de Josep Carner i *Tocant a mà*, de J. V. Foix. De l'editorial La Campana (11): *Pensaments, judicis i sentències* de Nèstor Luján i *Biografia de la Diagonal* de Lluís Permanyer. Columna ha rebut subvenció en llibres de Harold Bloom (*El cànon occidental*), Tom Sharpe (*L'ovella negra*), Carles Duarte (*Cohèlet*), Jordi Mata (*Reines i peons*); Isabel-Clara Simó (*Joel*); Víctor Batallé (*Jocs de becs*), i Xavier Duran (*El cervell polièdric*) entre d'altres. E. F.

de la qual se situen al cap de l'any entre un 6% i un 7%. Si treiéssim el suport genèric ens trobaríem que les empreses que obtenen guanys tindrien pèrdues i a la llarga haurien de tancar". Amb aquestes paraules, Miquel Alzueta es mostra partidari del suport genèric sempre que l'administració dediqui una partida

ARXIU / RICARD CUGAT



Romà Cuyàs. Director general de Promoció Cultural.

més important a l'increment de la lectura i al consum del llibre i això vol dir incrementar l'oferta invertint-hi recursos, de privats i de públics".

Mes crític es mostra Jaume Vallcorba, qui afirma amb rotunditat que no ha deixat mai de publicar un llibre pel fet de no rebre aquest tipus d'ajut. "Jo eliminaria el suport genèric sense cap dubte—diu l'editor de Quaderns Crema— i a canvi intentaria adoptar mesures més operatives com ara la modernització i potenciació de

la xarxa de llibreries, més presència als mitjans de comunicació de titularitat pública i creació i dotació d'una bona xarxa de biblioteques obertes dissabtes i diumenges en les quals els bibliotecaris comprassin els llibres que necessessin. Jo sempre penso en la política a llarg termini perquè el català és una cosa molt antiga. El suport genèric solament serveix per crear inflació a les llibreries i per desorientar el lector".

Segons dades del Departament de Cultura, l'any 1982 es van editar 2.175 llibres en català, xifra que s'ha anat incrementant fins arribar als 5.793 llibres publicats l'any 1995. Mentrestant, el total de llibres editats el 1994 al conjunt de l'estat espanyol era de 50.121 títols. "Quan els editors diem que hi ha massa llibres al mercat volem dir que la nostra competència fa massa llibres en castellà. Jo parteixo de la base que hem de ser un país normal i com a tal hi ha d'haver llibres de bricolatge, revistes pornogràfiques, llibres per a esquerrans i llibres per a gent gran, en català. Incrementar el consum vol dir incrementar l'oferta i incrementar l'oferta vol dir inversió", subratlla Miquel Alzueta. Per Jaume Vallcorba "el català no és el castellà ni en la seva potència econòmica ni en la seva potència demogràfica i si ens hem d'equiparar amb algú ho hem de fer amb un mercat semblant al nostre. En suec hi ha molts més llibres? i en txec? El català és una

Cel i terra L'art dels cartògrafs a la Universitat de València

Catàleg de l'exposició organitzada a la Universitat de València. La publicació presenta la parella recentment restaurada de globus terrestre i celeste—dels quals no hi havia referència enlloc— i l'Atlas Maior, obres produïdes al taller dels Blaeu, dinastia de cartògrafs holandesos que protagonitzà l'Edat d'Or de la cartografia europea.



Universitat de València

Rondaies mallorquines d'En Jordi d'es Racó

Antoni M. Alcover

"L'important de don Antoni Maria Alcover són les seves Rondaies mallorquines, monument de la nostra llengua, prodigi de palpació popular" (Josep Pla)
Primer volum de l'edició crítica anotada a cura de J. A. Grimalt i J. Guiscafré



Editorial Moll

Els temps de Niels Bohr

Abraham Pais

En la física, en la filosofia i en la política, *Els temps de Niels Bohr* és molt més que una apassionant biografia del savi danès Niels Bohr, el primer que va entendre com estaven formats els àtoms i que es va convertir en el pare de la medicina atòmica.



Universitat de les Illes Balears
"Novament", 2



ARXIU / RAFA GIL

llengua parlada per molt poca gent. La normalitat d'un país comporta acceptar la normalitat que li és pròpia i no emmirallar-nos amb la dels altres". El punt de discòrdia en aquest aspecte del debat el protagonitza Miquel Alzueta quan afirma que "el mercat castellà és el mercat veí i a més és el mercat interior, que tenim a Catalunya".

Quan sorgeix la polèmica de l'oferta i de les seves limitacions temàtiques i de gèneres sorgeix automàticament el debat sobre les traduccions, que fan un paper destacat en l'ampliació d'aquesta oferta. A banda del suport genèric, la Institució de les Lletres Catalanes ofereix un altre ajut a aquelles edicions d'especial interès cultural, per a llibres de text i per a traduccions. L'any 1996 aquest ajut va sumar 27 milions de pessetes.

Quins mecanismes s'haurien d'establir per intentar incentivar les traduccions d'altres llengües al català? Quines mesures més caldria prendre per intentar traduir els nostres autors a altres llengües? El problema de les traduccions va estretament lligat a la competència. En castellà es fan uns tiratges molt més grans i aquest fet repercuteix directament sobre el preu de venda al públic. En aquest sentit Alzueta proposa dues vies: "llengua única, i així desapareix la competència, o bé que els organismes públics intentin de buscar mecanismes correctors perquè les di-

ferències de preu entre el català i el castellà no siguin tan grans. La Institució de les Lletres Catalanes destina 5 milions l'any per a la traducció. Això representa de mitjana unes 30.000 pessetes per llibre amb la qual cosa, havent pagat la traducció i tot plegat, jo no puc baixar el preu tres vegades per competir amb el castellà. Als Països Catalans fem una cultura més cara i posem el lector en una disjuntiva molt dolorosa, abandonar la seva pròpia llengua per una qüestió de calers".

Un dels propòsits del Departament de Cultura quant a política de traduccions és crear una oficina de projecció exterior. Isabel-Clara Simó destaca la importància de traduir escriptors catalans a altres llengües si més no perquè "serviria per a promoure els autors catalans a l'estranger i per vetllar per tot el procés de producció del llibre. D'això, se n'encarregaran el Consorci Català de Promoció Exterior de la Cultura (COPEC) i els agents literaris legals".

Una editorial depèn sempre dels lectors, del fet que en un país es llegeixi. Quines haurien de ser les línies generals de la política cultural de promoció de la lectura? "El problema de la lectura, no el podem combatre cap de nosaltres -diu Alzueta- perquè ens trobem davant d'uns hàbits d'oci totalment innovadors. La batalla ha de ser millorar la qualitat dels llibres, promocionar-los millor, més ben publicitats i amb una



oferta més àmplia. Jaume Vallcorba pensa en uns altres termes, sobretot en l'educació i divulgació als mitjans de comunicació: "L'escriptor hauria de ser tractat com un personatge important en el món social català com es fa amb un esportista o amb una *top model*". En aquest punt la unanimitat dels editors és absoluta: manca de presència als mitjans de comunicació i fracàs absolut de qualsevol intent televisiu.

Suport a l'autor. Una de les preocupacions de la Institució de les Lletres Catalanes és incentivar el recanvi dels grans autors. En aquest sentit, primer es va comentar que la Conselleria de Cultura proporcionaria un ajut als editors per la publicació del primer llibre, fos en català o en castellà. "Tothom s'hi va mostrar molt advers i ara es parla només

Segons un estudi de l'Associació d'Editors en Llengua Catalana, la presència a les llibreries del llibre català és del 23% davant del 77% del castellà. Gairebé la meitat dels llibreters creu, a més, que el llibre en català creix poc o bé que s'ha estancat.

Guerres perdudes

Francesc J. Bodí

Guerres perdudes és un retrat ple de sentiment, exacte i detallat, de la difícil relació d'una dona amb el temps que li ha tocat de viure.



PREMI JOANOT MARTORELL 1996

Edicions 62
"El Balanci", 306

Templers i hospitalers, I

Joan Fuguet Sans

Primer volum d'una nova col·lecció que proposa itineraris de descoberta i aprofundiment del patrimoni dels ordes del Temple i de l'Hospital. Aquesta primera guia comprèn el Camp de Tarragona, la Conca de Barberà, la Segarra i el Solsonès.



R. Dalmau, editor

Traducció i literatura

Homenatge a Àngel Crespo

Sotodag Gierza i Francisco Labeaga (eds.)

Traducció i literatura
Homenatge a Àngel Crespo



Aquest volum vol ser un homenatge a les aportacions d'Àngel Crespo. És un epíleg a una etapa de treball en la qual s'ha realitzat la traducció literària com a disciplina pròpia a la filologia i a la lingüística, o com a punt de contacte entre llengües, estils i pensaments.

Eumo Editorial

del primer llibre", matisa Isabel-Clara Simó. Però tots els editors pensen que el més complicat no és treure el primer llibre sinó el segon. El risc sempre és per l'editor i això és part de la seva feina. El problema arriba quan les vendes del primer llibre no són positives i l'editor s'ha de plantejar el segon títol. Jaume Vallcorba creu que és erroni el plantejament que fa l'administració: "l'únic ajut a l'autor que es pot fer és que els seus llibres siguin coneguts per un públic hipotètic i la gent els pugui comprar en una llibreria i llegir en una biblioteca. Avui dia, els autors que es volen guanyar la vida escrivint, com a tot arreu del món, han d'escriure a la premsa i a la premsa ho han de fer en castellà".

Precisament, una altra de les línies innovadores que apunta Isabel-Clara Simó és l'ajut directe a l'autor. "Es tracta de pagar un tant per cent a l'escriptor equivalent als drets d'autor i així intentar compensar-lo perquè no es deixi absorbir per una gran llengua universal com el castellà". El problema, però, és pressupostari: no hi ha prou diners per a tothom. "La feina de les subcomissions és mirar de resoldre els problemes pressupostaris i això implicaria necessàriament una selecció i un control de la qualitat. Aquest control no hauria de fer-lo l'administració directament, sinó que hauria de delegar en un tribunal i uns jurats".

El punt de consens entre tots els editors és l'increment de les partides pressupostàries, buscar altres mecanismes d'incentivació a la lectura i sobretot, tenir clar que en cultura no es pot parlar de grans negocis. L'editor Miquel Alzueta parla de "voluntarisme i passió als llibres", mentre que Jaume Vallcorba es remet a la tradició: "des del segle XV, la rendibilitat del món editorial ha estat molt baixa. La cultura no és un projecte en mans d'un tipus que fa màrqueting. El llibre és un llibre".

Eulàlia Ferrando



Generalitat de Catalunya

INFORMA

Benestar Social

GENT GRAN

Oficina per a la promoció dels drets i la defensa de les persones grans

Aquest servei té com a finalitat la promoció dels drets i la defensa de la gent gran en l'àmbit de Catalunya.

QUI POT UTILITZAR EL SERVEI?

- Qualsevol persona interessada a informar de situacions que no respectin els drets de les persones grans.
- Institucions, entitats i professionals que requereixin informació i orientació.
- Institucions, entitats i professionals que suggereixin propostes de col·laboració.

QUINA INFORMACIÓ CAL APORTAR?

- Nom, cognom i adreça de la persona de la qual se suposa que no es respecten els drets.
- Exposició dels fets.
- Es podrà aportar, també, tota la informació que pugui ajudar a donar una solució al cas. El Departament de Benestar Social garanteix la confidencialitat i l'anonimat.

COM FER ARRIBAR LA DENÚNCIA?

- Per telèfon al 900 300 500.
- Per Internet. (e-mail: bdac0001@correu.gencat.es).
- Per escrit, o personalment a les Oficines del Departament de Benestar Social o bé als casals de gent gran de la Direcció General d'Acció Cívica.

Estades temporals per a gent gran

Aquest servei té com a objectiu donar suport a les famílies que tenen al seu càrrec, en el seu domicili, persones grans discapacitades.

QUAN ES FACILITA L'ESTADA?

- Per vacances del cuidador.
- Quan el cuidador no pugui atendre la persona gran a causa d'una malaltia, accident o situació familiar greu.
- Quan el cuidador o la seva família necessitin un període de descans per prevenir un cansament físic o psíquic, i s'asseguri, així, la qualitat de l'atenció.
- Quan calgui abandonar temporalment l'habitatge, a causa d'obres de rehabilitació que no permetin l'habitabilitat.

COM S'ACCEDEIX AL SERVEI?

- A través del servei d'atenció primària que gestiona la sol·licitud.

QUINA ÉS LA DURADA DEL SERVEI?

- Per causa de vacances del cuidador, la durada màxima serà de 15 dies a l'any.
- Per a la resta de causes, la durada màxima serà de 30 dies a l'any i, només, en casos molt excepcionals, es podran ampliar aquests terminis.

Més informació al telèfon gratuït

900 300 500

També podeu adreçar-vos al Departament de Benestar Social, Plaça de Pau Vila, 1, 08039 Barcelona o a qualsevol oficina de Benestar Social